Organiziranost sportskog plesa u Hrvatskoj

Plevnik, Alen

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:117:230379

Rights / Prava: Attribution 4.0 International/Imenovanje 4.0 međunarodna

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KINEZIOLOŠKI FAKULTET
(studij za stjecanje visoke stručne spreme
i stručnog naziva: magistar kineziologije)

Alen Plevnik

ORGANIZIRANOST SPORTSKOG PLESA U HRVATSKOJ

(diplomski rad)

Mentor:

doc.dr.sc. Jadranka Vlašić

Zagreb, rujan 2017.

ORGANIZIRANOST SPORTSKOG PLESA U HRVATSKOJ

SAŽETAK

Glavni cilj ovog rada je preciznije predstaviti društveni ples kroz njegovo pojavljivanje u prošlosti te njegov razvoj kroz organizaciju i sustav natjecanja temeljen na pravilima organizacija hrvatskog sportskog plesnog saveza (HSPS) te međunarodnog saveza (WDSF – World DanceSport Federation). Radi detaljnijeg prikaza funkcioniranja navedenih organizacija, kroz rad će biti objašnjene njihove funkcije, pravila, bodovanje, suđenje i sustav organizacije natjecanja te nabrojati neka od najvažnijih natjecanja sportskog plesa koja se organiziraju u Hrvatskoj. Sustav plesnih natjecanja podijeljen je na starosne razrede u kojima su natjecatelji razvrstani po godinama i kvalitativne razrede u kojima skupljanjem bodova prelaze u napredniji kvalitativni razred s povećanjem broja plesnih figura koje smiju izvoditi. Za organizaciju takvih natjecanja potrebna su znanja o funkcioniranju sportskog menadžmenta. Stoga, važno je poznavati i proučiti svaki detalj prilikom organizacije događaja bilo koje razine i to kroz četiri funkcije menadžmenta događaja, a oni su: planiranje, organizacija, vođenje i kontrola. U radu će se opisati natjecateljski sportski plesovi, točnije sveukupno deset plesova koji su podijeljeni na pet standardnih te pet latinsko-američkih plesova. Svaki ples će se detaljnije opisati kroz tehniku njegovog izvođenja, njegov karakter te izvedbu u plesnom paru.

Ključne riječi: ples, sportski ples, organizacija sportskih natjecanja, sportski menadžment

ORGANIZATION OF SPORT DANCE IN CROATIA

SUMMARY

The main purpose of this work is familiarizing with the dance in its past and its development through the organization and the system of rule-based competing organization of the Croatian Sports Dance Association (HSPS) of this International Federation (WDSF - World DanceSport Federation). This work will explain functions, rules, scoring, testing and organizing the competition system of dance organizations and list some of the most important sports dance competitions organized, not only in Croatia, but also on the international level. The dance competition systems are divided into classes where contestants are sorted by age and qualifying classes where the collection of points passes into more advanced quality classes by increasing the number of Dance Characters that they can perform. To organize such competitions, we need knowledge about sports management and its functioning. Therefore, it is important to study every detail in organizing events at any level through four event management functions: planning, organizing, managing, and controlling. The work will focus on the competing dances, more precisely for ten dances that are divided into five standard and five Latin American dances. Each dance will be described in detail through the performance technique, its character and performance in dance pairs.

Key words: dance, sports dance, organization of sports competitions, sports management

SADRŽAJ

1. UVOD 1
2. POVIJEST PLESA 3
3. SPORTSKI PLES 5
4. PLESNE DISCIPLINE 6
4.1. Standardni plesovi 7
4.1.1. Engleski valcer 8
4.1.2. Tango 9
4.1.3. Bečki valcer 11
4.1.4. Slowfox 12
4.1.5. Quickstep 13
4.2. Latinsko-američki plesovi 15
4.2.1. Samba 16
4.2.2. Cha-cha-cha 17
4.2.3. Rumba 18
4.2.4. Paso doble 20
4.2.5. Jive 21
5. DRUŠTVENA PRIHVAĆENOST SPORTSKOG PLESA 23
6. DOMAĆE I MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE SPORTSKOG PLESA 25
7. SPORTSKI MENADŽMENT 27
7.1. Sportski menadžment događaja 27
7.2. Značaj menadžmenta sportskog događaja 28
8. FUNKCIJE SPORTSKOG MENADŽMENTA DOGAĐAJA 29
8.1. Planiranje 29
8.2. Organiziranje 30
8.3. Vođenje 30

8.4. Kontrola 31
9. SUSTAV NATJECANJA SPORTSKOG PLESA U REPUBLICI HRVATSKOJ 33
9.1. Pravila i bodovanje 34
10. ZAKLJUČAK 36
11. LITERATURA 38

1. UVOD

Nešto brži razvoj sportskog plesa uvjetovan je dobrobitima koje proizlaze iz bavljenja plesnom aktivnošću. Dobrobiti bavljenja tom kineziološkom aktivnošću ogledaju se u ljudskoj potrebi za socijalizacijom, točnije pripadnosti određenoj grupi. Također, bavljenje plesom sa sobom povlači i rezultate transformacijskih efekata, ali i osjećaj partnerstva među plesačima koji je dodatno pojačan zbog komunikacije pokretom. Ples je specifičan zbog glazbe koja je glavni faktor u stvaranju posebnog ugođaja pri bavljenju tjelesnom aktivnošću. Upravo zbog navedenih razloga, ples postaje jedna od najpopularnijih rekreativnih tjelesnih aktivnosti zbog svojeg karaktera te pristupačnosti osobama svih starosnih kategorija. Zaljubljenici u ples kao rekreativnu tjelesnu aktivnost vrlo brzo postaju aktivni članovi te natjecatelji pojedinih plesnih klubova kako bi svoje naučeno znanje mogli usporediti s konkurentskim plesnim parovima te se na taj način afirmirali u „plesni svijet".

Kako bi plesni parovi dobili mogućnost natjecati se i pokazati svoju kvalitetu pobrinuli su se domaći i međunarodni savezi koju su standardizirali sportski ples i dali priliku plesnim parovima da svoja umijeća prikažu na sportskim natjecanjima. Standardizacija sportskog plesa općenito je svedena na podjelu društvenih plesova na standardne i latinsko-američke plesove. U standardne plesove ubrajamo: Engleski valcer, Tango, Bečki valcer, Slowfox te Quickstep, dok u latinsko-američke plesove ubrajamo: Sambu, Cha-cha-cha, Rumbu, Paso doble te Jive. Svaki od navedenih plesova primarno obilježava karakter, zatim ritam, tempo, položaj tijela, smjer kretanja te način držanja kojim se plesni par koristi prilikom izvedbe pojedinog plesa.

Sportski ples je danas organiziran na nacionalnoj razini kroz Hrvatski sportski plesni savez - HSPS[1] te na međunarodnoj razini kroz World DanceSport Federation -

[1] Hrvatski sportski plesni savez (HSPS) je jedini nacionalni sportski savez koji potiče, promiče i skrbi o hrvatskom sportskom plesu te ga predstavlja u međunarodnim sportskim udruženjima. Osnovan je kao Hrvatsko udruženje sportskih plesača amatera (HUSPA) u Zagrebu 11. lipnja 1992. godine. (http://hsps.hr/wp-content/uploads/2017/03/Statut-HSPS-a-18022017.pdf)

WDSF[2]. Plesni natjecatelji svojim prisustvovanjem na natjecanjima pod organizacijom članica navedenih saveza skupljaju bodove te na taj način prelaze u viši kvalitativni razred što dovodi do natjecanja u konkurenciji svjetski najboljih plesnih parova.

Vodeći problem sportskog plesa predstavlja različito definiranje i poimanje istog. Naime, neki smatraju kako se ples ne kategorizira kao sport, već kao umjetnost te da plesači nisu sportaši, već umjetnici unatoč napornim i pomno planiranim i programiranim sportskim treninzima (Zagorc, 1999).

Potrebne informacije i znanja za organizaciju i provedbu natjecanja opisat će se kroz sportski menadžment, odnosno četiri osnovne funkcije sportskog menadžmenta događaja, a to su: planiranje, organizacija, vođenje i kontrola.

[2] World DanceSport Federation (WDSF) je međunarodna federacija koja upravlja svim aspektima sportskog plesa širom svijeta, bilo izravno kroz svoje vlastite organe, ili preko svojih nacionalnih tijela članica, ili administrativnim ugovorima s drugim osobama i tijelima. WDSF (ranije poznat kao ICAD) je osnovan 1957. godine kako bi organizirao i unaprijedio sportski ples. (https://www.worlddancesport.org/Rule/WDSF/Regulations)

2. POVIJEST PLESA

Prema navodima (Ivančan, 1996) veliki broj povjesničara umjetnosti ples ubraja među najstarije umjetnosti. Međutim, promatramo li ples kao sport ipak se radi o mlađoj sportskoj grani te tako kao preteču sportskog plesa podrazumijevamo društvene plesove koji su svoj početak zabilježili u Europi oko stotinu godina unazad. U to vrijeme društveni ples bio je stvar ugleda, prestiža i pokazatelj statusa u društvenom životu. Krajem 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća osniva se najpoznatije udruženje plesnih učitelja pod imenom „*Imperial Society of Dance Teachers"* koje je osnovano 25. srpnja 1904. godine u hotelu „Cecil" u londonskoj četvrti Covent Garden. Njihov glavni cilj bio je edukativnog karaktera okupljanjem plesnih učitelja raznih plesnih stilova. Tijekom 1925. godine mijenjaju svoje ime u „*Imperial Society of Teachers of Dancing"* te do današnjih dana organiziraju polaganje ispita plesnim učiteljima u svijetu, ali i u Hrvatskoj (ISTD, 2017).

Kada govorimo o organiziranom sportu, moramo spomenuti kako su postojale europske zemlje koje su tijekom 1920. godine bile pokretači sportskog plesa. Od početne inicijative pa do osnutka Međunarodne organizacije trebalo je petnaest godina te je 10. rujna 1935. godine osnovana Međunarodna organizacija amaterskih parova *FIDA (Fédération de Danse pour Amateurs).* Događaj koji je obilježio prestanak svih aktivnosti FIDA-e je početak Drugog svjetskog rata 1939. godine. Iako su je plesači nekoliko puta pokušali ponovo oživjeti, 21. rujna 1950. osnovana je prva profesionalna međunarodna udruga „*ICBD" (The International Coucil of Ballroom Dancing)* (WDSF, 2017).

Njemačka dominirajući preuzima vodstvo te je 1957. godine osnovala Međunarodno vijeće amaterskih plesača *„ICAD" (International Council of Amateur Dancers)* izabravši za predsjednika Otta Teipela. Mjesto Otta Teipela u lipnju 1965. preuzima Detlef Hegemann te već nakon četiri mjeseca potpisuje ugovor s Međunarodnim vijećem društvenog plesa *„ICBD"* kojim je u to vrijeme predsjedavao Alex Moore, poznatijim kao autorom djela „Ballroom Dancing". „*ICAD"* mijenja svoje ime 11. studenog 1990. godine u Međunarodni sportsko plesni savez „*IDSF" (International DanceSport Federation)* te slijedom događaja 1995. godine Međunarodni olimpijski odbor „*IOC" (International Olympic Committee)* sportski ples priznaje kao sportsku disciplinu.

Na skupštini *IDSF-a* 2011. godine u Luksemburgu mijenjaju ime u „*WDSF“ (World DanceSport Federation)* (WDSF, 2017).

Na prostorima Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije sportski ples počeo se razvijati 1980. godine. Kako u Hrvatskoj tada nije bio dovoljno razvijen, hrvatski plesači bili su primorani nastupati za slovenske plesne klubove kako bi stekli mogućnost sudjelovanja na međunarodnim natjecanjima. Samom tom pojavom, prvi treneri su na naše prostore dolazili iz susjedne nam Slovenije. Od prvih zabilježenih rezultata kojima se možemo pohvaliti, najznačajniji su drugo mjesto na državnom prvenstvu 1986. u latinsko-američkim plesovima plesnog para Nenada Vlahovića i Vesne Gojsović koji su ujedno i osnivači prvog plesnog kluba u Zagrebu pod imenom „Elite“ (Jajčević, 2010).

Prvo prvenstvo Republike Hrvatske na kojem su se natjecali plesači iz Zagreba, Splita i Rijeke održano je 1992. godine, a zlatnu medalju u latinsko-američkim plesovima osvojili su Nenad Barac i Renata Ivanović koji su ujedno i prvi plesni par koji je predstavljao Hrvatsku na Europskom prvenstvu (Jajčević, 2010).

3. SPORTSKI PLES

Sportski ples pripada u skupinu sportskih aktivnosti koje sadrže estetski oblikovane te koreografski postavljene aciklične strukture kretanja. Najčešće se izvodi u standardnim, ali ponekad i u varijabilnim uvjetima (Milanović, 2013).

Plesači svojom izvedbom moraju zainteresirati publiku koja ih dolazi podržati te u potpunosti moraju doživjeti svaki ples. Kako bi plesači uspjeli u tome prvenstveno moraju prikazati karakter svakog plesa, neovisno radi li se o standardnim ili latinsko-američkim plesovima. Zbog svega navedenog, plesači moraju biti fizički pripremljeni za visoke zahtjeve sportskog plesa jer ples zahtjeva izričitu izdržljivost, jakost, fleksibilnost, a ponajviše mišićnu kontrolu i ravnotežu. Kondicijski treninzi visokih intenziteta stoga moraju biti pomno planirani i programirani (Despot, 2008).

Prema navodima (Zagorc, 1999) postoji veliki broj osoba koji su u nedoumici oko neiscrpnog pitanja pripada li sportski ples kao takav umjetnosti ili može biti ravnopravan ostalim sportovima zbog svojih karakteristika koje bi ga jasno mogle svrstati u kategoriju sporta. Osim toga, sa sobom povlači slično pitanje koje na takav način plesača ne mogu precizno kategorizirati ni kao umjetnika niti kao sportaša.

Sportski ples se, gledajući kroz natjecanja, sastoji od brojnih dinamika koje se međusobno preklapaju te na taj način zajednički čine spektakl, umjetnost, ali naravno i sport. Sportski plesači često su izloženi raznim polemikama kojima se svrstavaju u jedno od dvije kategorije kojima ples pripada, a to su elementi sporta i umjetnosti. Iako je sportski ples 1997. godine službeno priznat kao olimpijski sport, takvo priznanje nije dostiglo afirmaciju uključivanja sportskih plesnih disciplina u programe Olimpijskih igara (Katarinčić, 2012).

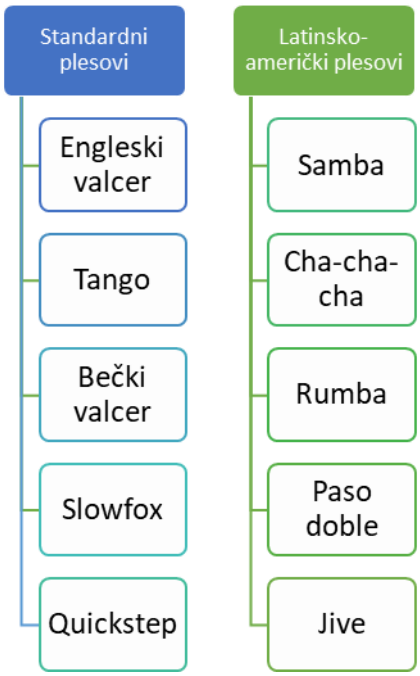
„Zanimljivo je primijetiti kako su kriteriji koji sportski ples određuju umjetnošću ili sportom podjednaki. Nalaze se u standardizaciji koja, s jedne strane, da bi ples bio umjetnost, standardiziranim, prepravljenim verzijama nameće prihvatljivu estetiku, a, s druge strane, da bi ples bio sport, standardizacijom određuje kriterije koji će poslužiti pri valorizaciji pokreta.“ (Katarinčić, 2012).

4. PLESNE DISCIPLINE

Uzevši u obzir koliko se ples razvijao tijekom godina, on se može definirati kao sportska, odnosno natjecateljska disciplina koja se u tolikoj mjeri odvojila iz okvira društvenih plesova, ali i umjetnosti koja je značajna najviše u izvedbi suvremenih plesova i baleta. Najveće značajke sportskog plesa su izvedba prema propisanim pravilima tijekom koje se ne smije zaboraviti na estetsku profinjenost, zatim izražavanje pomoću tijela te interakciju s plesnim partnerom, ali, s druge strane i s publikom zbog čije pažnje plesni par primarno i izvodi svoje plesne slike (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003). Kako bi plesni par svaki ples mogao izvesti na jednakoj razini, postoje najzastupljenije motoričke sposobnosti kod sportskih plesača, a to su: snaga, koordinacija, fleksibilnost, ravnoteža, izdržljivost te preciznost (Zagorc, 1999).

Sportski se plesovi međunarodno nazivaju „ballroom“ ili „intenational“ plesovi te se dijele u dvije skupine plesova kao što su standardni plesovi te latinsko-američki plesovi. U standardne plesove spadaju Engleski valcer, Tango, Bečki valcer, Slowfox te Quickstep, a u latinsko-američke plesove Samba, Cha-cha-cha, Rumba, Paso doble te Jive.

Grafikon 1. *Podjela natjecateljskih sportskih plesova*

Izvor: Vlastita izrada (29.08.2017.)

Plesove koje možemo promatrati s natjecateljske strane standardizacijom su pretvoreni u sportske, a svaki od njih ima različito porijeklo, ritam, tempo i estetiku te dolaze iz zemalja različitih povijesti fizičkih praksi (Katarinčić, 2012).

4.1. Standardni plesovi

Natjecanja u standardnim plesovima započela su u Engleskoj oko 1921. godine. Engleski plesači su postojećim plesnim oblicima dodavali nove oblike i pravila kojima su preciznije definirali pojedine plesne figure, estetske kriterije te način držanja koji je za standardne plesove jedinstven s obzirom da zahtijevaju zatvoren oblik držanja. Zanimljivo je kako se među standardne plesove ubraja i argentinski tango koji je zbog svog temperamenta i strastvenosti potpuna suprotnost engleskog stila osim jedine komponente kojom se može poistovjetiti standardnim plesovima, a to je zatvoreni oblik držanja. (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Najzaslužnija osoba za širenje engleskog načina plesanja je Alex Moore koji je zajedno s Guyom Horwardom pridonio razvoju tehnike standardnih plesova (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Standardni plesovi po mnogima su najzahtjevnija disciplina sportskog natjecateljskog plesa upravo zbog zahtjevne tehnike i načina gibanja tijela. Plesni par tijekom izvedbe mora izgledati kao jedno tijelo iako moraju međusobno uskladiti koordinaciju dok se kreću, spuštaju, podižu, istovremeno okreću te uz sve to ostaju i dalje u zatvorenom držanju s potpunim kontaktom tijela (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Glavne značajke plesnog držanja u standardnim plesovima (tehnika standardnih plesova – The Ballroom technique, 1994) su:

- Položaj tijela: plesačev stav mora biti potpuno uspravan, težina usmjerena prema prednjem dijelu stopala, ramena opuštena, glava u produžetku kralježnice dok su koljena blago savijena. Stav plesačice također mora biti uspravan dok joj je položaj gornjeg dijela tijela i glave usmjerena prema natrag i ulijevo i tim dijelom nema potpuni kontakt s partnerom. Težina tijela usmjerena je prema prednjem dijelu stopala, a koljena su blago savijena.

- Plesno držanje: plesni par je smješten jedan nasuprot drugog i imaju potpuni kontakt tijelom na način da se plesačica nalazi više na desnoj strani plesačeva tijela. Rukama oblikuju zatvoreno držanje tako što plesač postavi svoj desni dlan na lijevu lopaticu plesačice, a plesačica svoj lijevi dlan odmah ispod plesačevog ramena.. U tom položaju laktovi su spušteni malo ispod razine ramena. Dlanovi lijeve ruke plesača i desne ruke plesačice su spojeni te su podignuti do razine očiju nižeg plesnog partnera.

4.1.1. Engleski valcer

Engleski valcer ili kako ga neki još nazivaju, polagani valcer, potječe iz SAD-a, odnosno iz Bostona dok neki čak smatraju da je nastao usporavanjem bečkog valcera. Dominirao je u plesnim dvoranama Europe tijekom 19. stoljeća te se zbog toga često naziva „kraljem“ plesova. U svom razvoju je doživio brojne uspone i padove miješajući se s određenim srodnim oblicima, a nakon 1921. godine postao je prvi natjecateljski ples (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Slika 1. *Engleski valcer*

Izvor: https://en.wikipedia.org/wiki/Waltz_(International_Standard) (2.09.2017.)

Engleski valcer prepoznatljiv je po 3⁄4 taktu s naglašenim prvim udarcem i tempom od 30 taktova u minuti. Kako se pleše na laganu i sentimentalnu glazbu tako je i kretanje plesača mekano i valovito te ono podliježe djelovanju podizanja i spuštanja stopala i peta, a zbog takvog načina kretanja engleski valcer zaslužio je naziv najharmoničnijeg plesa u grupi standardnih plesova. (Ljubojević, Bijelić, 2014). Osnovni plesni korak koji čini strukturu engleskog valcera prati zadani takt i sastoji se od tri koraka jednakog trajanja. Na naglašeni prvi udarac izvodi se i prvi korak koji se kod plesača izvodi preko pete naprijed, a kod plesačice preko prstiju unatrag. Slijedi dizanje tijela na kraju prvog koraka te se nastavlja kroz drugi i treći korak. Završavajući osnovnu plesnu strukturu plesač i plesačica sinkronizirano se spuštaju na pete oba stopala. Izvedena struktura koja se izvodi na natjecanjima zove se „waltz pendulum action“ te se može usporediti s gibanjem jezička zvona (Howard, 2002).

4.1.2. Tango

Tango potječe iz jednog od mnogih predgrađa Buenos Airesa, a zove se „Barria de Las Ranas“. U tadašnje vrijeme tango je bio poznat pod imenom „Baile con corte“ ili ples sa odmorom (Bijelić, 2006). S obzirom na svoj erotični karakter, godinama je bio zabranjen. U europskim zemljama pojavljivao se od 1907. godine prvenstveno u Parizu, a potom u Londonu te Berlinu. Nakon toga, njegova popularnost postaje sve veća te se pojavljuje i u SAD-u 1913. godine. U Argentini za vrijeme vladavine Juana Perona i teških ekonomskih kriza tridesetih godina 20. stoljeća postaje simbol nacionalnog ponosa. Standardni ples postaje dvadesetih godina dvadesetog stoljeća.

Tango je najčešće popraćen melodijom violine, gitare, flaute i klavira koji ostavljaju dojam dinamične skladbe staccato načinom koji označava skraćeno trajanje tonova. Plesačima je kroz tango cilj prikazati suprotnosti kao što su npr. muško-žensko, čvrsto-mekano, grubo-sentimentalno. Osim toga, karakterističan je i način držanja po kojem se bitno razlikuje od ostalih standardnih plesova. Tango je ples zavođenja i bliskog kontakta partnera. Poznato je geslo tanga „pleši sa svojim partnerom slijedeće tri minute kao da se poslije nikada više nećete vidjeti“ koje pridonosi posebnom odnosu među partnerima koji plešući komuniciraju (Hanna, 1995).

Dolaskom u Europu izvedba tanga se prilagođava standardima natjecateljskog plesa te se izvodi u zatvorenom držanju kao i ostali, osim što položaji ruku plesača i plesačice ostaju i

dalje karakteristični za tango. Plesač svoju desnu ruku postavlja niže nego uobičajeno kao kod drugih standardnih plesova i nalazi se na sredini leđa plesačice te sa malo spuštenim desnim laktom. Plesačica svoju lijevu ruku postavlja iza plesačeva ramena, odmah iznad desne lopatice.

Tango se na natjecanju pleše kao drugi ples u 2⁄4 taktu i tempom od 33 takta u minuti. Tijekom tehničke izvedbe tanga nema dizanja i spuštanja, a gibanja prema naprijed uvijek započinju iskorakom preko pete dok su koljena tijekom cijelog plesa savijena te se ne smiju niti u jednom trenutku ispružiti, čak ni kod priključka. Jednostavni koraci naprijed i natrag, plešu se po blagoj kružnici te takvim načinom daju osnovno kretanje tanga (Howard, 2002).

Slika 2. *Tango*

Izvor: http://www.ocasia.org/Sports/SportsT.aspx?AMPuohtNGyyvanEkik24kQ== (2.09.2017.)

4.1.3. Bečki valcer

Bečki valcer je jedan od najpopularnijih valcera koji potječe s prostora južne Njemačke i Bavarske te je već u 17. stoljeću bio poznat kao bavarski ples pod imenom „lander“ i austrijski ples nazvanim „dreher“. Pretpostavlja se kako se već oko 1770. godine pojavio i uvrstio među društvene plesove. U Englesku se preselio nakon 1816. godine i bio je najpopularniji za vrijeme vladavine kraljice Viktorije (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003). Kako navode Ljubojević i Bijelić (2014) središte događanja vezanih uz bečki valcer sve do dvadesetih godine 20. stoljeća bila je naravno Njemačka, a dolaskom modernijih i dinamičnijih plesova bio je u sjeni gotovo cijelo desetljeće.

U 19. stoljeću smatralo se kako upravo bečki valcer odražava kulturu i duh Beča. Valcer postaje neizostavni pratitelj svih dvorskih zbivanja, a kompozitori plesnih skladbi postaju popularni širom svijeta (Bijelić, 2006).

Slika 3. *Bečki valcer*

Izvor: http://www.wikidancesport.com/wiki/1059/waltz (2.09.2017.)

Za bečki valcer karakteristična je brza i kontinuirana rotacija pri čemu se neprestano izmjenjuju desni i lijevi okret. Pleše se u 3⁄4 taktu u tempu od 60 udaraca u minuti te je, kao i u engleskom valceru, prepoznatljivo njihanje tijela. Naglasak je na prvom udarcu tijekom kojeg plesač izvodi korak prema naprijed desnom nogom preko pete, a plesačica korak unatrag lijevom nogom preko prstiju. Plesači svojim podizanjem i spuštanjem tijela omogućuju lako kretanje plesnim podijem kojim se kreću obrnuto od smjera kazaljke na satu. Bečki valcer je jedini ples u disciplini standardnih plesova koji ima ograničen broj figura kao što su desni i lijevi okret te „fleckerl“ koji označava okret u mjestu, a izvodi se u središtu plesnog podija kako ne bi smetali ostalim parovima te se na taj način i istaknuli izvodeći okret za 360° za vrijeme jednog takta (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

4.1.4. Slowfox

Slowfox ili kako ga neki još nazivaju polagani foxtrot pojavljuje se oko 1910. godine dolaskom iz Sjeverne Amerike u Europu porijeklom plesova „Onestep“ i „Rag“. Autor slowfoxa je američki umjetnik Harry Fox koji je ga je počeo provoditi u ljeto 1914. godine kako bi ga sljedeće godine američki plesni stručnjaci po prvi put demonstrirali u Londonu (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Slowfox sačinjavaju naizmjenični spori i brzi koraci usmjereni prema naprijed i natrag koji su obogaćeni chassé-ima koje plesači izmjenjuju po svojoj volji. Svoj jedinstven stil izvedbe slowfoxa ugradili su engleski plesni stručnjaci kojeg su kasnije i dalje razvijali. Zalet tijekom plesa plesači postižu iskorakom u prvi korak koji plesač izvodi desnom nogom prema naprijed izvodeći ga preko pete dok plesačica radi korak unatrag preko prstiju. Njegova današnja plesna forma utemeljena je 1922. godine, a od 1924. godine pojavljuju se polagani foxtrot (Slowfox) te ubrzani foxtrot (Qiuckstep) koji se razlikuju svojim izvedbama temeljem brzine sviranja glazbe. Današnji natjecateljski Slowfox temelji se na dugačkim, klizajućim te umjetnički oblikovanim kretnjama koje se izvode kroz linearne smjerove. Koljena plesača nisu u potpunosti zategnuta i ravna već su blago ispružena, fleksibilna te na takav način pripremljena za klizajuće gibanje. Karakteristično za Slowfox su koraci koji naglašavaju hodanje, a noge se kreću kontinuirano tijekom cijelog plesa. Dizanja i spuštanja nisu toliko izražena kao u ostalim

plesovima, već tijela plesača stvaraju dojam ravnog valovitog gibanja (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Stopala plesača su u potpunom kontaktu s podlogom kroz svaki plesni korak koji nalikuje polaganom šuljanju te zbog toga stvara sliku njihanja tijela kao i kod ostalih standardnih plesova. Pleše se u 4⁄4 taktu, u tempu od 30 taktova u minuti.

Slika 4. *Slowfox*

Izvor: http://www.wikidancesport.com/wiki/1053/foxtrot (2.09.2017.)

4.1.5. Quickstep

Quickstep je svojim porijeklom vrlo sličan Slowfoxu te ga neki još nazivaju i ubrzanim foxtrotom. Njegov prethodnik je također bio „Onestep“ koji je karakterističan po svojim koracima koji se izvode naprijed i natrag po istoj ravnini uz prepoznatljiv „swing“, odnosno izvedeni zamasi tijelom. Tijekom 1926. godine zasjenio ga je „Charleston“ kojeg

su Englezi razvili u ples koji je bio znatno brži te je stoga i dobio naziv Quickstep (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Kroz osnovna gibanja Quickstep je prožet chassé-ima, lock step-ovima i koracima izvedenim u različitim pozicijama. Plesači moraju zadržati miran stav i držanje kao i čistu tehniku stopala. Zbog brze izvedbe karakteristični su trčeći koraci koji su kontrolirani i usklađeni kako bi plesni par izgledao kao jedno tijelo, a zbog dinamike i tempa brzih i sporih koraka ples dobiva dojam zaigranosti. Zahvaljujući takvom dojmu, Quickstep je najveseliji ples, a tome je doprinijela i činjenica da je nakon II. Svjetskog rata prošao kroz temeljitu promjenu stila obogativši se malim te ritmičkim poskocima (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Izvodi se kao peti ples na plesnim natjecanjima u 4⁄4 taktu i tempu od 50 taktova u minuti te je zbog toga i najbrži standardni ples. Za brzo gibanje tijekom plesa važna je precizna kontrola tehnike stopala (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Zbog velike brzine postoji velika opasnost da se plesni parovi slučajno međusobno sudare te je zato potrebno da oba plesača u paru imaju pregled na pozicije ostalih plesnih parova na plesnom podiju te na temelju njihovih pozicija izaberu prostor i vrijeme koje će koristiti za svoju izvedbu kako bi se izbjegle neugodne situacije (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Slika 5. *Quickstep*

Izvor: http://www.wikidancesport.com/wiki/1062/quickstep (2.09.2017.)

4.2. Latinsko-američki plesovi

Stil izvođenja latinsko-američkih plesova uvelike se razlikuje od standardnih plesova. Jedna od najuočljivijih razlika je u načinu držanja plesnog para. Kod standardnih plesova upotrebljava se navedeno zatvoreno držanje dok je kod latinsko-američkih plesova prepoznatljivo tzv. otvoreno držanje te s obzirom na kvalitativni razred i dopuštene figure koje se izvode iz ukupnog programa (u latinsko-američkim plesovima možemo često vidjeti izvedbe bez ikakvog kontakta plesnog para). Također nailazimo na razlike između standardnih i latinsko-američkim plesovima u tehnici izvođenja koraka. Dok je u standardnim plesovima prepoznatljiva tehnika kretanja prema naprijed stopalima preko pete, kod latinsko-američkih plesova korak prema naprijed izvodi se preko prstiju stopala.

Plesove koje možemo prepoznati u kategoriji natjecateljskih latinsko-američkih plesova su: Samba, Cha-cha-cha, Rumba, Paso doble te Jive. Razlikuju se po dinamici i strukturi gibanja, a plesači njihovom izvedbom moraju publici dočarati jedinstven karakter svakog plesa.

Temperament i karakter latinsko-američkih plesova mora odgovarati raznim specifičnostima naroda koji su ih stvarali. Upravo zbog dinamičnih i živih ritmova koji se pronalaze u latinsko-američkim plesovima, plesačima omogućuju širok spektar izražavanja. Engleski plesni stručnjaci na temelju ritmova i obrazaca pojedinih plesova izrađuju propisane elemente kao pravila izvedbe plesova u određenim pokretima i kretnjama u ritmom određenom vremenu i prostoru. Oblikovana pravila tako ulaze u knjigu Waltera Lairda „Technique of Latin Dancing“ i tako postaje temeljem latinsko-američkih plesova (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Prema navodima (Laird, 1994) tehnika latinsko-američkih plesova za svih pet natjecateljskih plesova podrazumijeva osnovne pozicije iz kojih počinju i završavaju plesne figure. Karakterističnost latinsko-američkih plesova je u kretnjama koje se najvećim dijelom izvode u području zdjelice (lat. pelvis) te u otvorenom položaju stopala tzv. „pet do jedan“ (oblik postavljanja prema kazaljkama sata u trenutku pokazivanja vremena od 12 sati i 55 minuta) koji omogućava veću amplitudu gibanja. Plesači za svaki od ukupno pet natjecateljskih latinsko-američkih plesova imaju uvježbanu koreografiju koju izvode po plesnom smjeru koji podrazumijeva kretanje plesnog para po plesnom podiju suprotno od smjera kretanja kazaljke na satu. Takvo kretanje najviše je karakteristično za Sambu i Paso doble koji spadaju u kategoriju progresivnih plesova.

Latinsko-američki plesovi u Europi se pojavljuju tijekom dvadesetih i početkom tridesetih godina 20. stoljeća dok svoj najveći prodor mogu zabilježiti nakon II. svjetskog rata, u pedesetim godinama (Dugi, 2015).

4.2.1. Samba

Sambu možemo opisati kao vrhunsku kombinaciju afričkih, azijskih i europskih elemenata. Potječe iz Afrike te je mješavina afričkog ritma „lundu“ te indijskog ritma „mexixe“ (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003). Samba je za vrijeme dolaska u Brazil bila vrlo popularan ples te je bila prepoznatljiva po imenu „semba“ što je označavalo karakterističan rad kukova. Zbog svog ritma, glazba Sambe je živahna, a raznovrsni glazbeni instrumenti (truba, konge, bubanj, zvona) zahtijevaju od plesača neprestano gibanje tijela. Plesanje Sambe nije bilo ograničeno na gibanje unaprijed po prostoru, već je ključno bilo „bauncing“ gibanje tijela (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Samba je prvi natjecateljski ples u grupi latinsko-američkih plesova te je svojom lakoćom i bezbrižnošću s jedne, i senzualnošću i erotikom s druge strane, izborila svoje mjesto na plesnom podiju te ujedno zbog svojih karakteristika postala i jedan od publici omiljenijih plesova (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Slika 6. *Samba*

Izvor: http://www.wikidancesport.com/wiki/1045/samba (2.09.2017.)

Plesači se koriste prostorom cijelog plesnog podija kojim se kreću u smjeru suprotnom od smjera kretanja kazaljke na satu izvodeći valovita gibanja u tijelu, a ponajviše se gibanje primjećuje u području zdjelice (lat. pelvis). Veliki broj stilskih plesnih figura sačinjen je od koraka koji podrazumijevaju različita ritmička trajanja. Zbog svoje karakteristične brzine izvedbe, za sambu je potrebna velika agilnost tijela kako bi se plesne slike izvele sukladno glazbenom ritmu i tempu (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Samba se pleše u 2/4 taktu od 50 taktova u minuti prilikom kojeg je naglasak na drugi udarac u taktu. Najveći broj figura karakterizira „bounce“ akcija tijela koja nastaje savijanjem i opružanjem u skočnom zglobu i zglobu koljena te svako savijanje i opružanje traje po ½ udarca (Laird, 1992).

4.2.2. Cha-cha-cha

Cha-cha-cha je ples koji potječe s Kube te se smatra jednim od kulturno najbogatijih i najutjecajnijih otoka Kariba. Prethodnik Cha-cha-cha je „*Tripple mambo“* koji se tek kasnije pojavio u današnjem stilu plesanja nalik plesu Cha-cha-cha. U povijesti se plesao kako bi muški spol dobio priliku osvojiti žensko srce te se smatra kako je ime dobio po zvukovima koje su proizvodile kubanske plesačice prilikom plesa (Zagorc, 2000).

Svoju popularnost Cha-cha-cha postiže veselim figurama te mnogobrojnim varijacijama koje se plešu jasnim i naglašenim ritmom. Jedna od zanimljivosti je da se svaka figura izvedena u navedenom plesu također može izvesti i u Rumbi koja je sporija i nježnija te je zbog toga potrebna opreznost kako interpretacija prenesenih figura ostala u skladu s karakterom plesa. S obzirom na brojne vesele figure, plesne parove karakterizira dobro raspoloženje te međusobna očaranost, ali i neverbalna komunikacija usmjerena prema publici. (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Glazba na koju se izvodi ples je brza, drska, temperamentna i isprekidana. Osnovni korak čine slijed od tri koraka koji se naziva *chassé* korak te se prilikom plesanja tog koraka mora paziti da se ne prijelazi širina kukova plesača. Gibanje kukovima nastaje kao odgovor na prijenos težine tijela na ispruženu nogu, a prilikom izvedbe iskoraka prsti su u kontaktu s podlogom. Pleše se u 4/4 taktu s naglaskom na prvom udarcu svakog takta, tempom od 30 taktova u minuti. Koreografija se ne izvodi koristeći cijeli plesni podij, već

je ograničenog prostornog gibanja prilikom kojeg plesni par mora biti međusobno usklađen.

Slika 7. *Cha-cha-cha*

Izvor: https://www.pinterest.com/pin/223772675212856395/ (2.09.2017.)

4.2.3. Rumba

Rumba je ples koji potječe od afričkih crnaca, robova koji su bili prisiljeni doseliti na Kubu te je karakteristična zbog naglaska na senzualnom radu tijela više nego na radu stopala. Glazba na koju se izvodio ples sačinjavala je pomiješane ritmove koji su izvođeni na razne načine tako što su se koristili objekti kojima su imali pristup u svrhu stvaranja melodije. Svoj razvoj doživjela je u Havani u 19. stoljeću (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Prijenosom težine s jednog stopala na drugo prilikom otkucaja prve naglašene dobe te nedostatkom koraka na taj otkucaj, Rumba razvija senzualan karakter s obzirom na kretanje tijelom. Iako je prva doba najsnažnija u glazbenom obrascu Rumbe, svi pokreti izvode se kukovima, tijelom te rukama. Ples se izvodi u vrlo sporom tempu od 25-26 taktova u minuti te zbog toga plesači stvaraju dojam romantike (Laird, 1994).

Unatoč navedenom sporijem tempu s obzirom na druge plesove, Rumba ne dozvoljava nepravilnu izvedbu tehnike, već suprotno. Precizna tehnika u izvođenju dolazi do izražaja, a posebno kod plesnih parova naprednijih kvalitativnih razreda koji zahtijevaju koreografije ispunjene sinkopama[3]. S obzirom na sinkopirane ritmove pojavljuju se promjene kretanja, usuglašene s igrom u paru, koje zahtijevaju izuzetnu sposobnost dinamičke ravnoteže. Pleše se kao treći ples na plesnom natjecanju te nakon dva karakterno veselija plesa, plesači izvedbom Rumbe moraju pokazati erotsku igru te kroz plesne figure prikazati umjetnost ženskog zavođenja. (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Slika 8. *Rumba*

Izvor: Vlastiti izvor

[3] Sinkopa je ritamska figura koja nastaje povezivanjem lake i teške dobe, pri čemu naglasak prelazi s teške na laku dobu. Na taj način ritam sinkope stvara dojam napetosti i uzbuđenja u glazbi (http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr/Ucimo-gledati-zine/Broj%202/ritam%20u%20glazbi.htm).

4.2.4. Paso doble

Paso doble izražava slikoviti španjolski temperament te predstavlja borbu s bikovima. U početku je Paso doble bio španjolski „One-step“ no današnja forma proizlazi zbog izvedbe plesa u Francuskoj. Preuzevši tako i francuska imena vezana uz ples, nazivao se „Appel“ što je označavalo pozivanje bika. Izrazito je zahtjevan i slikovit ples u kojemu plesačica predstavlja crvenu maramu kojom toreador, u ovom slučaju plesni partner, izaziva bika. Od ostalih natjecateljskih plesova razlikuje se po ritmičkoj strukturi u glazbi koja ples dijeli na tri fraze. Pri tome svaka fraza ima svoj početak i kraj te se smisleno povezuju u cjelokupnu priču (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

„Appel“ korak, koji je često i uvodni korak, karakterističan je element koji se pleše energično, na jednom mjestu na jastučiću stopala prilikom blagog spuštanja u koljenima. Tijekom navedenog koraka plesač mora ostaviti dojam odlučnosti, elegancije i ponosa (Ljubojević i Bijelić, 2014).

Slika 9. *Paso doble*

Izvor: http://www.wikidancesport.com/wiki/42/paso-doble (2.09.2017.)

Za izvedbu ovog plesa potrebna je visoka razina koncentracije zbog načina koračanja prilikom kojeg se koraci izvode zatezanjem cijele mišićne strukture. Noga na kojoj je težište tijela mora biti blago savijena te su neizostavni pokreti tijelom ukrašeni flamenko pokretima, koristeći ruke, laktove, zglobove te prstiju. Karakteristične linije su: "Spanish line", "Press line" i flamenko koraci. Kao četvrti ples na sportskom natjecanju pleše se u 2/4 taktu s naglaskom na svakom prvom udarcu u taktu u tempu od 60-62 takta u minuti (Ljubojević i Bijelić, 2014).

4.2.5. Jive

Jive je ples koji je iz Amerike stigao u Europu tijekom drugog svjetskog rata pod imenom „*Jitterbug"* kao posljedica prodiranja jazza i swinga 1930.godine. U svom razvoju prošao je kroz mnoge oblike kao što su: „*Lindy", West coast swing", „American swing"* i „*Rock'n'roll"*. Ples je bio karakterističan po svojim atraktivnim skokovima koji su bili opasni i neprimjereni za plesače te je zbog toga u početku bio zabranjen (Zagorc i Jarc-Šifrar, 2003).

Slika 10. *Jive*

Izvor: http://www.wikidancesport.com/wiki/41/jive (2.09.2017.)

Jive je najveseliji i najživahniji od svih pet natjecateljskih latinsko-američkih plesova u kojem plesači svojim brzim koracima naglašavaju glazbeni naglasak. Uglavnom zbog svoje karakterističnosti očarava mlade ljude te je zato jedan od omiljenijih u plesnim školama. Pleše se u 4/4 taktu s naglaskom na drugi i četvrti udarac glazbenog takta u tempu koji od 42/44 takta u minuti. Najuočljivija plesna stuktura je *chassé* korak u stranu prilikom kojeg plesači naginju svoja tijela te tako prikazuju ljuljanje (Laird, 1992).

Tijekom plesa težište tijela je na prednjem dijelu stopala s blago nagnutim tijelom prema naprijed. Na natjecanjima se pleše kao posljednji ples te plesači moraju ostaviti dojam kako i njega, nakon dotadašnjih četiri plesa, mogu otplesati s dovoljno snage i zainteresirati publiku do samog kraja natjecanja. Osim prepoznatljivih „bounce“ akcija, koreografije su bogate i „kikovima“ koji predstavljaju udarce nogama sa zategnutim koljenom te vraćanje u početni položaj (Ljubojević i Bijelić, 2014).

5. DRUŠTVENA PRIHVAĆENOST SPORTSKOG PLESA

Povijesno gledajući, prvi primjeri plesa u društvenom aspektu pojavljuju se u okviru folklornog naslijeđa. Dvadeseto stoljeće u Hrvatskoj obilježilo je osnivanje smotri izvornog folklora te započinjanje znanstveni etnokoreološki rad. Uz brojne amaterske ansamble formira se i profesionalni ansambl hrvatske "Lado" čije djelovanje prikazuje i promovira ljepote naše folklorne tradicije diljem svijeta.

Sportski ples u Hrvatskoj nije dovoljno medijski eksponiran te zbog navedenog plesna umjetnost ne uživa zasluženi medijski prostor u odnosu na onaj koji se svakodnevno pridaje drugim sportskim događanjima. Značajniji kontakti javnosti s oblicima sportskog plesa događaju se prilikom emitiranja televizijskog showa „Ples sa zvijezdama“ koji je realiziran prema licenci engleskog BBC-a (originalni naziv: „*Strictly Come Dancing“*). Njegova američka ABC-ova adaptacija „*Dancing with the Stars*“ prijevod je i hrvatske verzije. Međutim valja napomenuti da je emitiranje ovog showa za cilj prvenstveno imalo povećanje gledanosti te promidžbu emisije kao takve, ali ne i promicanje kulture plesa kao primarne. Nasuprot tome, Hrvatska radiotelevizija dodatno je zainteresirala javnost prijenosom snimaka sa Prvenstva Republike Hrvatske u latinsko-američkim i standardnim plesovima. Nakon navedenih događaja mediji u Hrvatskoj počeli su intenzivnije pratiti zbivanja vezana za sportski ples. Popularnost nije porasla samo natjecateljskim latinsko-američkim i standardnim plesovima, već i društvenm plesovima (Katarinčić, 2012).

Zbog opadanja broja sportskih parova na natjecanjima moguće je zaključiti kako medijska popularnost nije značajno utjecala na povećanje zainteresiranosti sudjelovanja na sportskim plesnim natjecanjima, već je to utjecalo na porast popularnosti društvenih plesova.

„Iako se razvio iz zapadnih društvenih plesnih praksi i protkan je industrijom društvena plesa, sportski ples je visoko stiliziran/a sport/umjetnost (Katarinčić, 2012; cit. prema McMains 2001/2002:60). Sportski plesovi, dakle, nisu društveni plesovi. Oni su internacionalni, standardizirani, profesionalni, ciljani i namijenjeni za izvedbu na natjecanjima. Njihova neprecizna diferencijacija dovela je do medijskog isticanja jednog oblika koji je pridonio popularizaciji drugog.“ (Katančić, 2012).

S obzirom da je navedena diferencijacija između društvenih plesova te sportskog plesa, evidentno je da sportski ples zajedno sa svim svojim specifičnostima ne uživa zasluženu pozornost te da bi trebalo adekvatnim medijskim i promidžbenim „alatima“ postići osviještenost o njegovoj ulozi, kako u okviru sporta, tako i u okviru društva općenito.

6. DOMAĆE I MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE SPORTSKOG PLESA

Prema Statutu (http://hsps.hr/wp-content/uploads/2017/03/Statut-HSPS-a-18022017.pdf, 6.9.2017.) Hrvatski sportski plesni savez je jedini nacionalni sportski savez koji potiče, promiče i skrbi o hrvatskom sportskom plesu, te ga predstavlja u međunarodnim sportskim udruženjima.

Hrvatski sportski plesni savez slijednik je Hrvatskog udruženja sportskih plesača amatera (HUSPA) osnovanog u Zagrebu 11. lipnja 1992. godine, preimenovanog 24. ožujka 1996. godine u Hrvatski športski plesni savez (HŠPS), koji je preimenovan 27. travnja 2014. godine u Hrvatski sportski plesni savez (HSPS).

Savez je osnovan s ciljem:

1. poticanja, promicanja, razvitka, unaprjeđenja i omasovljenja sportskog plesa u Hrvatskoj,
2. stvaranja uvjeta za postizanje vrhunskih rezultata u sportskom plesu,
3. pomaganja, promidžbe i razvitka natjecateljske izobrazbe sportskih plesača,
4. pomaganja, promidžbe i razvitka stručne izobrazbe trenera i osoba osposobljenih za rad u sportu, te sportskih plesnih sudaca,
5. provođenja Nacionalnog programa sporta,
6. promicanja obrazovne i odgojne funkcije sporta, fair playa, razumijevanja, tolerancije i odgovornosti bavljenjem sportskim plesom te
7. obavljanja drugih poslova vezanih uz sport. Savez sukladno ciljevima djeluje na području sporta.

Prema Statutu Svjetske federacije sportskog plesa (https://www.worlddancesport.org/Rule/WDSF/Regulations, 6.9.2017.) - WDSF je najviše svjetsko upravno tijelo za sportski ples. Osnovana je 1957. godine pod nazivom Međunarodno Vijeće amaterskih plesača u Wiesbadenu u Njemačkoj, a sada je nevladina međunarodna organizacija sastavljena u skladu sa švicarskim zakonom.

Savez je osnovan s ciljem:

1. Unaprijediti, promicati i štititi znakove, status i interese sportskog plesa u svijetu,
2. Razvijati standardizirana pravila o međunarodnim natjecanjima,
3. Autorizirati i provoditi kodekse standarda etike i ponašanja kako za sportaše tako i za službene osobe,
4. Savjetovati i pomagati Nacionalnim tijelima članica WDSF-a i pridruženim članovima u upravi sportskog plesa u njihovim zemljama i organizacijama, te
5. Zastupati sportski ples u olimpijskom pokretu.

WDSF također prilagođava svoju organizacijsku strukturu načelima modernog sportskog upravljanja. Članstvo komisije WDSF-a je vrlo aktivno u njegovanju nacionalnih organizacija u područjima gdje razvoj sportskog plesa zaostaje, te im pomaže s edukacijom trenera i sudaca. U nekim zemljama, WDSF treneri rade izravno sa sportašima kako bi ih približili međunarodnim razinama.

7. SPORTSKI MENADŽMENT

Prema Bartoluci i Škorić (2009., cit. prema Bartoluci 2002.) „Menadžment u sportu možemo definirati kao proces organiziranja i upravljanja sportom ili sportskom organizacijom radi ostvarivanja sportskih i drugih ciljeva uz racionalno korištenje ograničenih resursa.“

Ulogu menadžmenta u sportu nužno je sagledati i kroz ustrojstvo samog sporta, jer kao složena društvena djelatnost, sport zahtjeva specifičan oblik sportskog menadžmenta. Naime, sportski menadžment, koncepcija sportskog marketinga i zakonodavno-pravno okruženje tvore osnovne integracijske elemente uspješnosti u sportskoj djelatnosti, a uz pomoć kojih je moguće ostvariti očekivane rezultate. (Novak 2006.)

Sportski menadžment je proces, specifična disciplina, ali i skup poslovnih aktivnosti koje su usmjerene na realizaciju zadanih ciljeva u skladu s postavljenom misijom i vizijom koje su temeljene na koncepciji sportskog marketinga. Podrazumijeva upravljanje i rukovođenje kapitalom, ljudima, sredstvima za rad, informacijama i raznovrsnim programima čiji je primarni i osnovni proizvod vezan uz sport, sportske aktivnosti i sportsku industriju. (Novak, 2006.)

7.1. Sportski menadžment događaja

Industrija sportskih događaja ubrzano se razvija te čini veoma bitan doprinos prilikom razvoja sportskih organizacija. Napretkom i razvojem industrije sportskih događaja dolazi do povećanja regulative u ovom području što stvara uređen sustav, a time i složenije sredine u okviru koje treba provesti planirane ciljeve. Organizacija sportskih događaja postala je zahtjevnija i složenija time što se povećao broj sportskih događanja, a ponajviše njihov značaj i doprinos. Zbog takvog utjecaja pojavljuje se potreba za novom vrstom sportskog menadžmenta koji bi se trebao baviti isključivo organizacijom sportskih manifestacija te je zbog toga nužno kvalificiranje i obrazovanje populacije koja bi nudila nova i pristupačna rješenja. Kako bi mogli dati odgovore i rješenja na tako velike izazove moraju biti prije svega profesionalci u menadžmentu sportskih događaja. Stoga

„Menadžment sportskih događaja“ (eng. Sport events management) postaje posebno područje sportskog menadžmenta.

Predmet proučavanja menadžmenta sportskog događaja je sam sportski događaj jer on predstavlja jednu od osnovnih karakteristika suvremenog sporta. Procesi koji se odvijaju unutar i oko sportskog događaja, prije, za vrijeme i poslije njegovog održavanja su najbitniji elementi menadžmenta sportskog događaja s kojima bi se menadžeri profesionalci trebali svakodnevno nositi. Kako bi u tome bili što uspješniji moraju imati sve odlike vođe (Marić, 2015).

7.2. Značaj menadžmenta sportskog događaja

Suvremeni sportski događaji zahtijevaju dobro planiranje, organiziranje, kadroviranje, koordinaciju, preciznost, rokove i brzo odlučivanje. Menadžer sportskog događaja predstavlja najodgovornije lice za svakodnevnu realizaciju planiranih aktivnosti i organizaciju sportskog događaja. Sposobnosti, vještine, ali i iskustvo su ključni kako bi stručna znanja primijenio u vođenju cjelokupnog tima., Za razvoj teorije sportskog menadžmenta nužno osposobljavanje menadžera sportskih događaja u kvalificirane stručnjake koji mogu planirati, organizirati i kontrolirati (Skorić, 2014).

8. FUNKCIJE SPORTSKOG MENADŽMENTA DOGAĐAJA

Organizacija sportskog događaja podrazumijeva visoku razinu ozbiljnosti u pristupu. To znači apsolutnu usklađenost u pripremljenosti i izvršavanju svakog dijela menadžmenta. Valja uzeti u obzir kako svaki događaj iziskuje individualnost u pristupu zbog svojih različitosti pa tako organizacija sportskog događaja treba uzeti u obzir specifičnosti sporta i događaja kao takvog kako bi se uspješno ostvarili zadani ciljevi. Postoji niz aktivnosti koje su imale sličnosti sa samim sportom (festivali, konferencije) te se smatra da je iz njih niknuo sportski menadžment kao rezultat potrebe za kreiranjem određene metodologije koja će biti u stanju sažeti široki spektar događaja, ali ujedno i biti dovoljno fleksibilna za prihvaćanje svih individualnih potreba i razlika manifestacija s ciljem unaprjeđivanja i radu na efikasnosti organizacije (Skorić, 2014).

Prema Schermerhorn (1996) postoje četiri različite funkcije menadžmenta događaja:

1. planiranje,
2. organiziranje,
3. vođenje i
4. kontrola.

8.1. Planiranje

Planiranje podrazumijeva proces postavljanja ciljeva, te izbora strategije i aktivnosti kako bismo te ciljeve uspješno postigli. Menadžerske aktivnosti moraju se bazirati na znanju, svrsishodnosti i procjeni kako bi u svakom trenutku mogao točno procijeniti gdje se organizacija trenutno nalazi. Ovisno o ograničenosti resursa, vlastitih sposobnosti i neizvjesnost okoline izrađuju se planovi koji moraju definirati određene smjerove akcija (Belak, 2014).

Planiranje u smislu osnovne funkcije menadžmenta, ovdje konkretno menadžmenta sportskih događaja, pojavljuje se na svim razinama organizacije. Stoga, na različitim

razinama menadžmenta pojavljuju se različite vrste planova koje provode menadžeri zaduženi za njih. Oni menadžeri koji su na najvišim pozicijama koje podrazumijevaju donošenje strateških odnosno dugoročnih planova najbolje razumiju postojeću situaciju organizacije dok kratkoročne, odnosno taktičke planove stvaraju menadžeri na srednjim i nižim razinama (Bartoluci i Čavlek, 2004).

8.2. Organiziranje

Kada se definiraju planovi, zadatak menadžera je organizacija koja podrazumijeva organizaciju materijalnih, financijskih i ljudskih resursa koji su preduvjet za njihovu uspješnu realizaciju.

To obuhvaća činjenicu da menadžer posjeduje znanja i vještine detaljne analize unutarnjih i vanjskih faktora o kojima organizacija ovisi. U obzir treba uzeti činjenicu da su vanjski faktori oni na koje se ne može utjecati te im se organizacija treba prilagođavati (na najbolji mogući način u skladu sa resursima), dok su unutarnji podložni utjecaju menadžera i promjenjivi su tijekom dužeg ili kraćeg razdoblja. Unutarnji faktori organizacije podrazumijevaju ciljeve i strategiju, ali ujedno i tehnologiju, proizvode, ljudske i financijske resurse i sl. Vanjski faktori su pak specifični po svojoj promjenjivoj okolini i u njih se ubrajaju kupci, distributeri, konkurenti, dobavljači, sindikati i vlada koji osiguravaju resurse, ali ujedno i običaji, vrijednosti i norme pojedine kulture, politički utjecaji i demografska i ekološka svijest pojedinog društva. Zbog velikog broja čimbenika timski rad i fleksibilno ponašanje vrlo je važno u ostvarivanju cilja (Načinović Braje, 2013). Zbog svih navedenih činjenica treba napomenuti kako je odgovornost menadžera izuzetno velika jer podrazumijeva konstantnu prilagodbu na neizbježne promjene na najefikasniji i najadekvatniji način. (Bartoluci i Čavlek, 2004).

8.3. Vođenje

Vođenje označava menadžerov utjecaj na zaposlenike u cilju što većeg doprinosa u ostvarivanju zadanih ciljeva pojedine organizacije. Menadžer treba posjedovati određena sociološka i psihološka znanja kako bi usmjerio zaposlene i ukazao im na adekvatne načine zadovoljavanja vlastitih želja, potreba i ciljeva koji su u suglasju sa ciljevima organizacije

koje treba ostvariti. (Bartoluci i Čavlek, 2004). Ključna stavka u tom procesu je motivacija koja rezultira usmjeravanjem i održavanjem ciljnog ponašanja ljudi, a može biti iz različitih pobuda, kao npr. plaća, nagrada, napredovanje, autonomija u odlučivanju, povećanje znanja ili pak udio u dobrobiti organizacije (Belak, 2014:265).

Postoje dva krajnja stila vođenja menadžmenta, a to su autokratski i demokratski stil. Autokratski stil podrazumijeva da vođa donosi sve važne odluke te da sve promjene i naredbe sežu od vrha hijerarhijske ljestvice unutar organizacije. To znači da protok informacija nije dvosmjeran a uspjeh se valorizira na temelju ili kazne ili nagrade. Za razliku od autokratskog stila, demokratski predstavlja veću suradnju unutar organizacije u okviru sudjelovanja zaposlenih u donošenju odluka te dvosmjernost protoka informacija bez obzira na hijerarhijsku razinu. Ako se ne fokusiramo isključivo na krajnje stilove u vođenju, mogu se definirati i različiti stilovi koji ovise o nizu individualnih karakteristika pojedinog menadžera (briga za zaposlene, poslovanje, trenutna situacija, moć i sl.) (Bartoluci i Čavlek, 2004).

8.4. Kontrola

Kontroliranje se definira kao funkcija menadžmenta koja je sastavljena od skupa aktivnosti pomoću kojih se osigurava praćenje neophodnih aspekata performansi i poduzimanje korektivnih aktivnosti u svrhu ostvarivanja postavljenih ciljeva, planova i standarda. Proces kontrole uobičajeno sadrži (Belak, 2014):

1. definiranje standarda izvedbe koje podrazumijeva budžet, rezultate unutar određenog razdoblja, rezultate sličnih entiteta, ciljane rezultate na temelju prosudbe s obzirom na okolnosti djelovanja, ali i rezultate najboljih organizacija;
2. mjerenje odstupanja od standarda podrazumijeva prethodno definiranje istih te njihovo numeričko izražavanje u vidu povećanja objektivnosti, ali i lakše mjerljivosti odstupanja (Bartoluci i Čavlek, 2004).;
3. poduzimanje korektivnih akcija je jedna od najvažnijih aktivnosti kontrole koja obuhvaća adekvatne mjere djelovanja nakon utvrđivanja nepovoljnih odstupanja u odnosu na ostvarivanje ciljeva te također obuhvaća preispitivanje ciljeva i prilagođavanje planova (Bartoluci i Čavlek, 2004).

4. vrednovanje izvedbe obuhvaća definiranje krajnjih rezultata i efikasnosti u provođenju prvotno postavljenih ciljeva organizacije.

9. SUSTAV NATJECANJA SPORTSKOG PLESA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Prema Statutu (http://hsps.hr/wp-content/uploads/2017/03/Statut-HSPS-a-18022017.pdf, 8.9.2017.) natjecanja sportskog plesa organiziraju se na način da se u svakoj kvalitativnoj plesnoj kategoriji ukupan broj prijavljenih parova (može biti i više od pedeset) sustavom eliminacije svede se na šest do sedam parova koji istovremeno plešu u finalu. Suci u izrazito kratkom vremenu (pojedini ples traje dvije minute, osim bečkog valcera i jivea koji traju minutu i pol) trebaju ocijeniti parove po kriteriju rangiranja. Slučajnom promatraču nenaviknutom na istovremeno praćenje većeg broja parova na relativno malom prostoru to se može učiniti neizvedivo, međutim oko suca je uvježbano da u potpunosti prati cjelovitu izvedbu parova u zadanim uvjetima. U sportskom plesu postoje strogo određene plesne figure i tehnika izvođenja. Jedna plesna figura sastoji se od više plesnih elemenata koji podrazumijevaju određene pokrete i načine kretanja. Ukoliko se plesni par ne pridržava propisane tehnike, ocjene mu mogu biti smanjene, ili u najgorem slučaju, par može biti diskvalificiran. Također postoje i pravila koja propisuju kako treba izgledati plesna odjeća i plesne cipele, a ona ovise o dobnoj i kvalitativnoj kategoriji plesača, te vrsti plesa. Osnovni preduvjet za natjecanje na turnirima podrazumijeva registraciju sportskog plesnog para (SPP) pri nacionalnom savezu - Hrvatski športski plesni savez (HŠPS), koja se vrši putem plesnih organizacija (klubova). Sportski plesni par se sastoji od jednog plesača i jedne plesačice. Sportski plesni parovi su članovi sportskih plesnih klubova te navedenim članstvom stječu pravo na sudjelovanje na plesnim natjecanjima, i to u tri discipline: standardnim, latinoameričkim plesovima, te kombinaciji 10 plesova. Sportski plesni parovi na natjecanjima natječu se u već spomenutim, starosnim i kvalitativnim razredima.

Starosni razredi su definirani prema WDSF starosnim razredima, a razlikujemo:

1. mlađe osnovce,
2. osnovce,
3. mlađu mladež,
4. mladež,

5. stariju mladež,
6. odrasle,
7. veterane I,
8. veterane II,
9. veterane III i
10. veterane IV.

Kvalitativni razredi podrazumijevaju natjecateljske parove i podijeljeni su na sljedeći način:

1. D1 razred pleše samo engleski valcer i cha-cha-cha, te imaju ograničeni program što znači da su dozvoljene samo pojedine plesne figure;
2. D2 razred pleše engleski valcer, quickstep i cha-cha-cha također u okviru spomenutog ograničenog programa;
3. D3 razred pleše engleski valcer, tango i quickstep u kategoriji standardnih plesova, te sambu, cha- chacha i jive kada su u pitanju latinoamerički plesovi, ali isto u ograničenom programu
4. C, B, A i I razred plešu svih 5 plesova u standardnim i latinoameričkim plesovima, što je ukupno 10 plesova uz napomenu da plesni parovi u C razredu imaju ograničene plesne slike dok ostali natjecatelji u razredima B, A te I imaju neograničene plesne slike.

9.1. Pravila i bodovanje

Natjecateljski pravilnik je reguliran Statutom koji definira izvođenje određenih plesnih figura unutar pojedinog kvalitativnog razreda. Točnije određuje koje se plesne figure mogu izvoditi plesati u D1, D2, D3 i C kvalitativnom razredu s obzirom na njihov ograničeni plesni program. Treneri i voditelji su one osobe koje su zadužene za odabir plesnih figura prilikom stvaranja koreografija plesnim parovima. Nastupanjem na natjecanjima i stjecanjem kvalitativnih bodova, plesni parovi mogu prijeći u viši kvalitativni razred, sukladno sljedećim uvjetima:

1. za prijelaz iz D1 u D2 razred potrebno je ostvariti 30 ili više bodova;

2. za prijelaz iz D2 u D3 razred potrebno je ostvariti 50 ili više bodova;

3. za prijelaz iz D3 u C razred potrebno je ostvariti 70 ili više bodova;

4. za prijelaz iz C u B razred potrebno je ostvariti 250 ili više bodova;

5. za prijelaz iz B u A razred potrebno je ostvariti 250 ili više bodova i

6. za prijelaz iz A u I razred potrebno je ostvariti 250 ili više bodova.

10. ZAKLJUČAK

Temeljem navedenih činjenica, moguće je zaključiti kako ples postoji još od najranije povijesti te je dio kulture civilizacija. Svakodnevnim treninzima plesači su podizali kvalitetu svoje plesne izvedbe te su napredujući u natjecateljskom smislu njegovali plesnu kulturu i tradiciju. To se događalo i na prostorima Hrvatske u okviru specifičnosti svakog podneblja kada je narod koristio plesove za vrijeme prigoda različitih karaktera.

Pojavljivanjem i razvojem novih plesnih struktura te raznih stilova ples je moguće gledati kao sport iako ga se može definirati i kao umjetnost zbog estetskog dojma koji je njegova nezaobilazna sastavnica. Kada ga se promatra u vidu sporta, zaključuje se kako je ples još uvijek mlada sportska grana koja sa sobom povlači i slabo razvijen sportski menadžment latinsko-američkih te standardnih plesova, kao i plesova općenito.

Uzevši u obzir specifičnosti plesa kao sporta, ali ujedno i umjetnosti te njegove kompleksnosti, u današnje vrijeme se uz pomoć razvoja sportskog plesa te porasta njegove popularnosti utjecajem medija kroz televizijske emisije, povećao interes za ples u okviru odgojno-obrazovnih ustanova, kulturno-umjetničkih društava, rekreacije, kineziterapije, ali i u sportskim aktivnostima u okviru dodatne pripreme sportaša koji se ne bave plesom, već se natječu u drugim sportovima.

U cilju razvitka plesa kao sporta potrebna je organizacija natjecanja plesnih parova za koja su zaslužne domaće i međunarodne organizacije sportskog plesa. Za uspješno provođenje organizacije sportskog događaja potrebno je poznavati osnove sportskog menadžmenta koji obuhvaća niz aktivnosti kao što su planiranje, organiziranje, vođenje te kontrola. Njegovom razvitku uvelike bi pridonijela edukacija osoba koje se bave organizacijom sportskih događanja, u najmanju ruku o osnovama sportskog menadžmenta, ali ujedno i karakteristikama, znanjima i vještinama koje su nezaobilazne u oblikovanju dobrog menadžera.

Sukladno navedenome, poznavanje osnova sportskog menadžmenta neće uvijek nužno pridonijeti razvoju sportskog plesa kroz organizaciju sportskih natjecanja. On će uvelike ovisiti o čitavom nizu faktora, ali u tom procesu su ključni prvenstveno rad i dobra volja što konkretno znači da se potencijalni sportski menadžer treba upustiti u svladavanje osnova menadžmenta, neovisno o stupnju dosadašnjeg znanja. S obzirom na činjenicu da

čovjek uči čitavog života, svatko može, ukoliko to želi, učiniti iskorak u vlastitom znanju što bi, u konačnici vodilo boljoj organizaciji, ali i podizanju društvene svijesti o plesu općenito.

11. LITERATURA

1. Bartoluci M., Čavlek N. i suradnici (2004). *Menadžment u sportu i turizmu*. Menadžment u turizmu i sportu, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kinezološki fakultet.
2. Bartoluci, M. i Škorić, S. (2009). *Menadžment u sportu*. Zagreb: Odjel za izobrazbu trenera Društvenog veleučilišta u Zagrebu, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
3. Belak, V. (2014). *Menadžment u teoriji i praksi*. Zagreb: Belak excellens.
4. Bijelić, S. (2006). *Plesovi*. Banja Luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta.
5. Despot, T. (2008). *Preventivni kondicijski trening u sportskom plesu.* (Diplomski rad). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Dugi, L. (2015). *Organizacija i sustav natjecanja sportskog plesa.* (Završni rad). Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu.
7. Hanna, J. L. (1995). The Power of Dance, Health and Healing. *Journal of Alternative and Complementary Medicine,* 1(4), 323-331.
8. Howard, G. (2002). *The Technique of Ballroom Dancing.* Internacional Dance Teachers Association Ltd. England.
9. Hrvatski sportski plesni savez, Izvor: http://www.hsps.hr/ (26. 08. 2017.).
10. Imperial Society of Teachers of Dancing, Izvor: https://www.istd.org/about-us/history/ (26.08.2017.).
11. Ivančan, I. (1996). *Narodni plesni običaja u Hrvata.* Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, Institut za etnologiju i folkloristiku.
12. Jajčević, Z. (2010). *Povijest športa i tjelovježbe.* Zagreb: Društveno veleučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
13. Katarinčić, I. (2012). Paradoksi sportskog plesa. *Etnološka tribina*, 42, 207-224.
14. Laird, W. (1992). *Technique of Latin dancing*. England: IDTA.
15. Laird, W. (1994). *Latin Dancing*. England: Chapman Graphics Corporation Limited.
16. Ljubojević, A., Bijelić, S. (2014). *Trenažni modeli u sportskom plesu.* Banja Luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta, Univerzitet u Banjaluci

17. Marić, Ž. (2015). *Menadžment i organizacija sportskih mega događaja.* (Završni rad). Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu

18. Milanović, D. (2013). *Teorija treninga.* Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

19. Načinović Braje, I. (2013). *Vanjski čimbenici oblikovanja organizacije* /on line/. S mreže skinuto 26. kolovoza 2017. s adrese: http://web.efzg.hr/dok/OIM/inacinovic/Vanjski%20%C4%8Dimbenici.pdf

20. Novak, I. (2006). *Sportski marketing i industrija sporta*. Zagreb: Maling d.o.o.

21. Schermerhorn, J. R. (1996). *Management and organizational behavior essentials*. Pennsylvania: John Wiley.

22. Skorić, M. (2014). *Organizovanje sportskog događaja II* /on line/. S mreže skinuto 25. kolovoza 2017. s adrese: http://savremenisport.com/teorija-sporta/sportskimenadzment/10/267/organizovanje-sportskog-dogadjaja-ii

23. Zagorc, M., Zaletel, P., Škofic-Novak, D., Tušak, M., Golja, A. (1999). *Vsestranska priprava plesalcev*, Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

24. Zagorc, M. (2000). *Družabni in športni ples*. Ljubljana: Plesna zveza Slovenije, Združenje plesnih vaditeljev, učiteljev in trenerjev

25. Zagorc, M., Jarc-Šifrar T. (2003). *Model športnikove pripreve v plesu.* Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport

26. World DanceSport Federation, Izvor: https://www.worlddancesport.org/ (26. 08. 2017.)

27. World DanceSport Federation, Izvor: https://www.worlddancesport.org/WDSF/History/How_It_All_Started (26.08.2017.)

SLIKE:

1. Slika 1. *Engleski valcer* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: https://en.wikipedia.org/wiki/Waltz_(International_Standard)

2. Slika 2. *Tango* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: http://www.ocasia.org/Sports/SportsT.aspx?AMPuohtNGyyvanEkik24kQ==

3. Slika 3. *Bečki valcer* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: http://www.wikidancesport.com/wiki/1059/waltz
4. Slika 4. *Slowfox* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: http://www.wikidancesport.com/wiki/1053/foxtrot
5. Slika 5. *Quickstep* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: http://www.wikidancesport.com/wiki/1062/quickstep
6. Slika 6. *Samba* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: *http://www.wikidancesport.com/wiki/1045/samba*
7. Slika 7. *Cha-cha-cha* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: *https://www.pinterest.com/pin/223772675212856395/*
8. Slika 9. *Paso doble* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: *http://www.wikidancesport.com/wiki/42/paso-doble*
9. Slika 10. *Jive* /on line/. S mreže preuzeto 2. rujna 2017. s: *http://www.wikidancesport.com/wiki/41/jive*